

ВИСШИ СЪДЕБЕН СЪВЕТ	
Регистрационен индекс	Дата
ВСС-12692/127	14-02-2022

ДО

СЪДИЙСКАТА КОЛЕГИЯ

НА ВИСШИЯ СЪДЕБЕН СЪВЕТ

Относно: Отговори на въпроси, зададени от г-жа Гяурова-Вегертседер – Директор на Български институт за правни инициативи /БИПИ/ - София

УВАЖАЕМИ ЧЛЕНОВЕ НА СЪДИЙСКАТА КОЛЕГИЯ НА ВСС.

Предлагам на Вашето внимание отговори на зададени към мен въпроси от Български институт за правни инициативи – София, като кандидат за заемане на длъжността Административен ръководител – Председател на Районен съд – Сандански, на основание чл.52, ал.2 от Наредбата за конкурсите за магистрати и избор на административни ръководители в органите на съдебната власт.

С уважение:

/Рая Манолева/

Кандидат за заемане на длъжността
Административен ръководител–Председател
на Районен съд – Сандански

ОТГОВОРИ

от Рая Димитрова Манолева - кандидат за заемане на длъжността
~~Административен ръководител – Председател на Районен съд – Сандански~~

Относно: Отговори на въпроси, зададени от
г-жа Гяурова-Вегертседер – Директор на Български
институт за правни инициативи /БИПИ/ - София

Уважаеми членове на Съдийската колегия на ВСС,

Уважаема г-жо Гяурова-Вегертседер,

Във връзка с поставените към мен въпроси, давам следните отговори:

Въпрос 1: *Какво е Вашето мнение за течащата в публичното пространство дискусия за промени в Конституцията на Република България в частта за съдебната власт? Какъв е релевантният начин да се чуе мнението на магистратите в този процес?*

Отговор: Общественият диалог за промени в Конституцията /в различни нейни области, не само в областта на съдебната власт/ всъщност може да се каже, че се води от нейното приемане до ден днешен. Най-вероятно няма напълно свършен основен закон в световен мащаб. Важно е обаче той да отразява социалната и политическа действителност /като в тези понятия влагам максимално широкото им разбиране/. В този смисъл българската Конституция, макар някои нейни несъвършенства, през годините показва, че е балансирана. Затова, преди всичко считам, че трябва да извлечем поука, че всички промени, които се инициират в нея, трябва да бъдат максимално балансирани и плод на пълноценен обществен и експертен диалог. Независимо дали говорим за теми като правомощията на държавния глава или за съдебната власт. Като действащ магистрат аз бих се въздържала от оценка на течащия в момента процес, но от начина на задаване на въпроса Ви, мога да направя заключението, че и Вие считате, че експертното начало в него не е достатъчно застъпено. Надявам се да не бъде разбрана погрешно – в никакъв случай не заявявам, че съм против иницирирането на промени в тази част на Конституцията, но вярвам, че те трябва да са внимателно индикирани, детайлизирани и подложени на

максимално обсъждане. С оглед на гореизложеното, считам, че въвличането на магистратите в този диалог е ключово, но не считам, че би било редно аз да давам предписанията как това да се случи. В крайна сметка решението за това е в ръцете на народното представителство и така би било редно – те изразяват в най-пълна степен обществените нагласи. Ние, професионално заетите в системата, можем да дадем ценна гледна точка, но в никакъв случай и крайните решения. Затова и говорим за процес – ако той е пълноценен, ще обхване всички ангажирани елементи.

Въпрос 2: *Така наречената „реформа на съдебната карта” е в застой. Считате ли, че при евентуално нейно възстановяване, като част от нея може да бъде приложена концепцията за общностния съд?*

Отговор: Коментирайки въпроса в неговата цялост не мога отново да не се върна на изложението ми във Въпрос 1 – всички промени и реформи следва да са плод на максимален широк диалог: както професионален, така и обществен. Реформата на съдебната карта действително е в „застой”, т.е. в стадии обсъждане на модели и концепции, но смятам, че действително преди практическото ѝ осъществяване е по-добре внимателно да се анализира и избере модел за реформа на съдилищата. Радикалността на предложението така нар. модел 4 доведе до силни реакции в съдийската общност и критики срещу модела. Като съдия в районен съд имам наблюдения върху реформата на районните прокуратури и поне до този момент, не считам, че нещо съществено се промени, с изключение на наименованието на районните прокуратури, които станаха териториални отделения /ТО/ и липсата на административен ръководител и административен секретар, но за сметка на това наличието на заместник на административния ръководител на обединената Районна прокуратура /РП/ в съответното ТО. Но поне за момента намаляване на натовареността на съответното ТО /преди РП /, съдейки по обема от дела, които постъпват в съда, ми се струва че липсва. Разбира се, това е един страничен поглед, но той е достатъчен да обоснове убеждението ми, че подобен модел на механично обединяване не е подходящ за съда. Не мисля че разбирам правилно въпросът Ви за концепцията за общностния съд. Ако въпросът е свързан с Общностния съдебен център, създаден от съдия Калабрезе в САЩ, с общностните съдилища в САЩ, в които спорове от областта на семейното, наказателното, облигационното и вещното право се

разрешават и от лица, не съдии, с използване на подход, насочен към причината за възникване на спора, поведението на извършителите и мотивите им, система от санкции, насочена към възстановяване на вредите от нарушението/престъплението или деликта, ми се струва, че на този етап от развитието на обществените отношения в България, този съд трудно би функционирал успешно в страната.

Въпрос 3: *Проблемът с неравномерната натовареност е повсеместен и все още не е намерена формулата, чрез която да се постигне баланс между отделните съдебни райони. Какви са Вашите виждания за въвеждане на инструменти /от нормативен и организационен характер/ за постигане на по-равномерна натовареност между органите на съдебната власт и отделните магистрати?*

Отговор: Преди да отговоря по същество на въпроса, трябва да отбележим, че редица различия в натовареността на съдилищата се налагат и от характера на административните райони, които обхващат. Това е даденост, която трудно би могла да бъде преодоляна в нейната цялост. Нещо повече – опитите за укрепяване на райони именно с цел гарантиране на балансиране на заетостта за мен са стратегически погрешни. Ние сме цивилизационно свързани с Европейския съюз, а в неговата основа стои разбирането за повече интеграция, чрез повече местно самоуправление. Считаю, че този принцип трябва да бъде запазен и в съдебната система. Факт е, че магистрат в малко населено място най-вероятно ще бъде по-малко натоварен от негов колега в голямо населено място и/или такова със сериозен туристически или транзитен поток. Трябва обаче да бъдем откровени, че това ще попречи и с натрупването на достатъчен опит при първата хипотеза, която да даде възможност за бързо и сериозно кариерно израстване. Затова считам, че инструментите за по-равномерна натовареност е много по-важно да бъдат използвани между отделните магистрати, отколкото между органите на съдебната власт. Решаването на проблема с натовареността посредством промяна на подсъдността намирам за по-трудния и по-дългосрочен подход, към който би следвало да се прибегне след поредица от изследвания и анализи.

Въпрос 4: *Една от широко дискутираните теми в съдийските среди е тази за възнагражденията и начина на определянето им. Какво е Вашето мнение по въпроса – смятате ли, че разликата във*

възнагражденията между инстанциите е прекомерна? Необходимо ли е законово закрепване на критериите за определяне на възнагражденията на всички нива в системата, а не само на т.нар. „трима големи“?

Отговор: Въпросът за възнагражденията на съдиите, прокурорите и следователите вълнува както магистратската общност, така и обществото. Възнаграждението следва да бъде съответно на професионалната квалификация, опита на съдията, ранга му и не без значение и на инстанционното ниво, на което правораздава. При тези критерии съм убедена, че разлика във възнагражденията на съдиите от районен съд, окръжен съд, апелативен съд и върховните съдилища следва да има. Намирам за справедливо тази разлика да бъде минимална и по-скоро несъществена – между възнагражденията на съдиите от първоинстанционните съдилища /районен съд, окръжен съд, административни съдилища, специализиран съд/ и по-съществена межлу възнагражденията на тази първа група съдилища и останалите две – апелативните и особено на съдиите от двата върховни съда. Не съм популист и наистина смятам, че несъществена разлика между възнагражденията на съдия от районен съд и съдия от окръжен съд следва да има, отчитайки спецификата и сложността на делата, както и окончателността на част от актовете на окръжния съд. От друга страна, както вече е известно, една не толкова значима разлика във възнагражденията по нива, би стимулирала колегите от районен и окръжен съд да правораздават в тях и би намалила съществено участниците в конкурсите за повишаване. Трудно е да се посочи съотношение или процент разлика, но в никакъв случай не бива да се подценява и сложността на делата, по които се произнасят съдиите от върховния съд и която неминуемо следва да има отражение във възнаграждението им.

Въпрос 5: Какво е Вашето мнение за Единната информационна система?

Отговор: Електронното правосъдие е един от ключовите приоритети на съдебната система в момента. С внедряването на Единната информационна система на съдилищата /ЕИСС/ в РС – Сандански, и към настоящия момент съществуват проблеми и недостатъци, които наложиха временното и спиране, но те не са нерешими и непреодолими. Считаю, че трябва да се мотивират съдиите и съдебните служители към активно

участие в текущите обучения за работа с ЕПЕП/единен портал за електронно правосъдие/ и КЕП /квалифициран електронен подпис/, за оптималното им използване и за съкращаване на технологичното време, необходимо за обработване на съдебните актове и книжа. Считам, че програмата е значително подобрена в сравнение с момента на внедряването и, така, че и от наша страна трябва да се положат усилия, за да се справяме по-лесно с нея. Множество грешки и проблеми бяха изчистени, добавиха се и нови функционалности, които облекчават работата на съдиите и служителите. Този процес продължава и считам, че в крайна сметка ще успеем да постигнем един работещ продукт, който да улеснява работата на съдилищата и да е в услуга на гражданите. Категорично съм на становището, че трябва да се продължи работата с ЕИСС, въпреки несъвършенствата и. Правосъдието в Република България е неразривно свързано с дигитализацията и въвеждане на електронното правосъдие. Това са целите и законодателните решения, залегнали и в ЗСВ. Няма съмнение, че правосъдието не следва да изостава от тези процеси. Считам, че със съвместните усилия на възложителя и изпълнителя ЕИСС следва да се превърне в правилния път към тези процеси.

Въпрос 6: СК на ВСС прие Концепция за въвеждане на задължителна медиация по някои видове дела. Смятате ли, че подобно предложение би спомогнало за утвърждаването на медиацията като алтернативен способ за разрешаване на спорове?

Отговор: Надявам се, че да. Трябва да бъдем реалисти и да сме наясно, че това ще бъде дълъг път, но ние /с оглед на всички проблеми на системата, с огромната натовареност на много мои колеги и обема на работа, която понякога блокира пълноценната дейност/ сме длъжни да опитаме да го извървим. Проблемът с огромния брой дела в някои съдилища не следва да се решава само кадрово. Тези предизвикателства са възможност да се научим да бъдем по-ефективни и да търсим различен подход. Медиацията е един от тях. Приетата от ВСС Концепция за въвеждане на задължителна медиация по някои видове дела положително решава въпроса с предвидената възможност за заплащане само на труда на медиаторите, която се разисква от години и наистина е време да има законодателна намеса по въпроса. Струва ми се за добър подход при задължителна медиация по някои видове дела, да се предвиди и задължително участие на адвокати в определени дела. Според Закона за

медиацията, медиаторите могат да имат различно образование и професия, т.е. допустимо е и адвокатите да се включат в „задължителния“ етап на медиацията. Считаю, че е удачно да се въведе пилотно в определени съдилища на територията на страната и след анализ от приложението, да се въведе и в останалите.

Въпрос 7: *На стр.26 от концепцията си отбелязвате, че „през последните години се наблюдава дефицит в доверието на гражданите и институциите към съда“. Смятате ли, че това се дължи само или преимуществено на недостатъчната прозрачност на процеса на правораздаване или на неподходящо медийно отразяване на този процес и на резултатите от него, или е следствие от повече фактори и кои са те според Вас? Също така, с оглед на това, че сте била също следовател и прокурор, според Вас тази липса на доверие само по отношение на съда ли се генерира или по отношение на съдебната система в цялост – в това число по отношение на следствието и прокуратурата и съответно по-голям или по-малък е приносът на разследващите органи за това недоверие в сравнение с този на съдилищата?*

Отговор: По отношение на застъпеното ми виждане в концепцията, че през последните години се наблюдава дефицит в доверието на гражданите и институциите към съда, считаю, че същото се дължи и на двете: както на недостатъчна прозрачност на процеса на правораздаване, така също и в определени случаи - на неподходящо медийно отразяване. По отношение на последното – изключително широко се отразяват случаите на проблеми в работата на правораздавателните органи и почти липсва отразяване на добрите примери – тогава, когато правораздаването е осъществено изключително бързо и ефективно. Защото, когато страните са доволни – това остава само между тях, а когато едната страна е недоволна се търси и медийно отразяване. Недоверието е по-скоро по отношение на цялата съдебна система, макар че поне медийно се генерира повече от работата на следствието и прокуратурата. Едно забавяне в процеса на разследване например, независимо от бързината на приключване на делото в съда, не може да бъде преодоляно. Периода от време е изтекъл и правосъдието за гражданина е закъсняло.

Въпрос 8: *Сред основните Ви цели за развитието на Районен съд – Сандански /стр.28 от Вашата концепция/ присъства и тази за*

„осигуряване на прозрачност в управлението на съда като средство за борба с корупцията“ ; на стр. 30 от концепцията посочвате, че: ”За утвърждаване на Районен съд – Сандански като институция, противодействаща на корупцията при управлението му следва да се спазва принципа на прозрачността”. Какви други мерки, различни от тези, които са предназначени да осигурят повече прозрачност по отношение на работата на съда, според Вас биха били ефективни за превенция на корупцията в един районен съд?

Отговор: Информираността е ключова. Темата за публичността следва да се разглежда както като инструмент за преодоляване на недостатъците, засегнати в отговора на въпрос 7, така и като индиректно средство за минимизиране на корупционния риск. Следва обаче да не се фокусираме върху този инструмент само като средство за превенция на корупцията, но и като такъв, който ще повиши мотивацията на всеки отделен магистрат. Това ще е начин те не само да бъдат контролирани от обществеността, но и да получат дължимото им публично признание за отговорната им и нелека работа. Денят на отворените врати не следва да е само един в годината и да е свързан единствено с провеждане на срещи с ученици и посещенията на подрастващи в съда. Разбира се и тези срещи са полезни, но по-доброто познание на гражданите за функционирането на съда, за постъпването и разпределението на делата, за начина на протичане на съдебните заседания и процеса на вземане на решения, ще повиши доверието им в правораздаването. Може поне три пъти в годината да има ден на отворените врати, да се обяснява процеса на образуване и разпределение на делата, да се покаже на практика как се случва в регионални медии, да се обяснят затруднения в призоваване /напр. при отлагане на дела/, проблеми с натовареността /напр. при забавяне в произнасяния/, това ми се струва, че би довело до отпадане на съмнения на гражданите, които обикновено са свързани с наличие на нещо нередно или корупционен елемент.

14.02.2022г.

С уважение:

/Рая Манолева/

Кандидат за заемане на длъжността
Административен ръководител –
Председател на Районен съд – Сандански